

Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej

Olkuskie tradycje pożarnicze są związane z przeszłością Srebrnego Grodu, gdzie wydobywano w olkuskich kopalniach ołów i srebro. W związku olkuski bogactwami, Srebrny Gród był często zbrojnie atakowany przez rabusiów, co było przyczyną pożarów. Poza tym miasto posiadało w większości drewnianą zabudowę, co również co sprzyjało pożarom. Przed napadami rabunkowymi, Olkusz chroniły mury, a przed ogniem – strażacy.

Olkuska straż ogniowa, tzw. „Bregarda”, powstała w 1478 r. Była to być może pierwsza zawodowa straż pożarna w Europie.

W jej skład wchodził **bregardziści**. Ich **pierwszym dowódcą był Hieronim Boćko**. Historyczną siedzibą „Bregardy” była dawna olkuska, średniowieczna baszta.

W 1878 r. powstała olkuska Ochotnicza Straż Ogniowa.

Na ul. Floriańskiej 8 w Olkuszu, znajduje się **Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej im. Stefana Ząbczyńskiego** (inicjatora Muzeum), **prowadzone przez olkuską Ochotniczą Straż Pożarną**, w którym są zgromadzone dokumenty i eksponaty, dotyczące historii olkuskiego pożarnictwa. **Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej powstało w dniu 27 maja 1978 r., z inicjatywy mgr inż. Stefana Ząbczyńskiego (1912 – 2002) – prezesa olkuskiej OSP, z okazji 500. Rocznicy powołania Ochotniczej Straży Pożarnej w Olkuszu.**

Stefan Ząbczyński – założyciel i kustosz Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej, prezes OSP Olkusz, porucznik podczas II wojny światowej, odznaczony m. in. Krzyżem Walecznych, autor publikacji dotyczących pożarnictwa, radny, Honorowy Obywatel Miasta Olkusza.

Liczne eksponaty MPZO są umieszczone **w trzech salach.**

Na parterze jest zgromadzony sprzęt i wyposażenie strażackie.

Największą atrakcją „parteru” jest najstarszy eksponat – **dzwon św. Benedykta z 1642 r.**, który wazy ponad 200 kg, a pochodzi być może ze zlikwidowanego olkuskiego klasztoru Augustianów.

Innym interesującym eksponatem jest sprawny **samochód gaśniczy GAZ AA** (licencja Forda AA), którego strażacy nazywają „Jaśkiem”, pochodzący z czasów II wojny światowej.

Poza tym znajdują się tu inne eksponaty, jak: ręczne sikawki, konne wozy rekwizytowe, pochodzący z lat międzywojennych beczkowóz, motopompy, prądownice, aparaty tlenowe, bosaki, latarnie, pasy oraz topory strażackie.

Na piętrze znajdują się dwie sale.

W jednej z nich są zgromadzone zabytkowe strażackie hełmy oficerskie pochodzące z przełomu XIX i XX w. (w tym **hełm należący do Edwarda Chmielewskiego - pierwszego**

naczelnika olkuskiej OSP oraz hełm straży pożarnej olkuskiej fabryki garnków, założonej przez Petera Westena w 1907 r.), oficerskie topory, sygnałowe rogi i trąbki, a także olejne portrety zasłużonych działaczy pożarniczych Ziemi Olkuskiej, okolicznościowe medale, modele samochodów strażackich z całego świata.

W sali tzw. „sztandarowej”, są zgromadzone sztandary Ochotniczych Straży Pożarnych, z których najstarszym jest **sztandar ufundowany przez olkuszan w dn. 4 maja 1885 r.,** a najbogatszym jest **ufundowany w 1922 r. sztandar straży pożarnej Fabryki Westen w Olkuszu.** Poza tym znajdują się **pamiątki strażaków Ziemi olkuskiej, pochodzące z czasów II wojny światowej:** dokumenty, fotografie, medale, odznaczenia, mundury wojskowe, hełmy wojskowe, łuski artyleryjskie, broń partyzantów, amperomierz pochodzący z pierwszego niemieckiego samolotu zestrzelonego nad Żuradą przez pilota Władysława Gnysia.

Jest tu również **ekspozycja z obozu koncentracyjnego Auschwitz – Birkenau:** pasiak więźniarki pochodzącej z Olkusza, mydło wyprodukowane z tłuszczu ludzkiego i różaniec więźnia.

Można tu także zobaczyć bagnety z czasów I wojny światowej oraz międzywojenne mundury strażackie.

Obok Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej, znajduje się **miejsce pamięci narodowej** – pomnik mauzoleum poświęcony strażakom, którzy zginęli podczas pożarniczych akcji ratunkowych oraz w walce o wolność Ojczyzny, tablice pamiątkowe, urny z ziemią pochodzącą z Katynia, Monte Cassino, z miejsc zagłady olkuskich Żydów oraz macewy.

Ziemia Olkuska posiada bogate tradycje w zakresie pożarnictwa, a karty bohaterstwa i działań patriotycznych olkuskich strażaków, należą do najznamienitszych w Polsce i w Europie.

Źródła:

-Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej im. Stefana Ząbczyńskiego, materiał promocyjny Ochotniczej Straży Pożarnej w Olkuszu wydany z okazji 135 lecia działalności OSP w Olkuszu i 35 lecia Muzeum Pożarnictwa Ziemi olkuskiej, Olkusz;

-Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej im. Stefana Ząbczyńskiego, Miasto i Gmina Olkusz, [online], [dostęp: 12 maja 2020], Dostępny w Internecie:

http://www.umig.olkusz.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=4712&Itemid=333&lang=pl.

Oprac. Iwona Rams

